

Familieverhalen
Joseph Van Mellaerts
Placeur d'ouvriers

In de jaren negentig van de vorige eeuw werden de broers en zussen van mijn grootmoeder Jeanne Van Mellaerts geïnterviewd door Wilfried Bink over hun jeugd en de verhalen van vroeger. Deze verhalen werden zorgvuldig vastgelegd. De verschillende verhalen komen van de kinderen van Joseph Van Mellaerts. De reporters van dienst waren Julienne en Jean Van Mellaerts. Het boek gaat dan voornamelijk over de familie Van Mellaerts maar er zijn ook nog andere verhalen. Mijn doel was niet om er simpelweg een stamboomboek van te maken, maar ik vond het belangrijk dat de rijke verzameling familie verhalen bewaard bleef. Het zijn ook de verhalen zoals ze werden verteld door mijn grootmoeder Jeanne Van Mellaerts. Daarom heb ik dit boek samengesteld. Er zitten ook alle elementen in van het leven in het Hageland rond 1900, oorlog, emigratie, seizoensarbeid, het systeem van dienstplicht via loting. Het merendeel van het werk is verricht door Wilfried Bink, die al deze verhalen en foto's met grote zorg heeft verzameld in de loop der jaren. Mijn bijdrage is beperkt; ik heb zelf enkele verhalen toegevoegd zoals ik ze me herinner.

Bart Mijten

Familieverhalen
Joseph Van Mellaerts
Placeur d'ouvriers

Bart Mijten

Schrijver: Bart Mijten
Coverontwerp: Bart Mijten
ISBN:9789465207278
© Bart Mijten

1 *Joseph Van Mellaerts*

Op 15 januari 1875 werd Joseph Van Mellaerts om 3 uur 's nachts geboren in het huis van zijn ouders in Schoonderbuken. Zijn vader, Ludovicus Van Mellaerts, die op dat moment 35 jaar oud was, deed de aangifte van de geboorte. Bij de aangifte waren ook twee getuigen aanwezig: Jacobus Van Hove, een 75-jarige kleermaker en Gustavus Hendrickx, een 26-jarige zonder beroep. Met akte nummer 4 werd de geboorte geregistreerd in het geboorteregister van 1875.

Ludovicus Van Mellaerts

Van Mellaerts, M. (z.d.).

Vader Ludovicus verdiende zijn dagelijks brood als landbouwer en herbergier, zijn echtgenote Melania Verbiest als winkelierster en herbergierster. Hun herberg was gelegen aan de Houwaartstraat 342.

Binnen het gezin Van Mellaerts-Verbiest was Joseph het derde kind van 6. Hij had 2 oudere zussen, Anna Maria Florentina geboren op 9 april 1871 en Maria Seraphina geboren op 2 juni 1873.

Na Joseph kregen zijn ouders Ludovicus en Melania nog 3 kinderen. Franciscus Desireus (Ré) geboren 16 april 1877, Franciscus Theophilus geboren 28 september 1879 en Maria Bertha Ludovicus Van Mellaerts geboren 2 februari 1882. Op 15 juni 1882 overlijdt Maria Bertha en twee dagen later sterft ook haar zieke moeder Melania op 17 juni, de dag van de begrafenis van Maria Bertha. De begrafenis van Melania is op 21 juni 1882.

2 *Dienstplicht*

In 1895 trok Joseph een ongunstig lot bij de loting waardoor hij 4 jaar dienstplicht moest vervullen bij de 2de Lansiers in Luik. Het Militie-register van dat jaar vermeldt dat Joseph 1,68 m groot is, dat hij Vlaams kan lezen en schrijven en dat hij zich heeft aangemeld onder lotnummer 159. Hij maakte deel uit van het 4de eskadron en vervulde ook de rol van ordonnans van de officier.

Bink, W. (z.d.- f). *Joseph van Mellaerts – 2de Lansiers.*

Na de Belgische onafhankelijkheid voorziet de militiewet van december 1830 een staand leger van 80.000 man, waarvan $\frac{1}{4}$ à $\frac{1}{3}$ ingevuld wordt met miliciens. De overige getalsterkte bestaat uit vrijwilligers (een beroepsleger). Het 'onder de wapens' roepen van dienstplichtigen gebeurt door loting. Een principe dat ook onder de Franse en Nederlandse bezetting werd toegepast. De duur van de militaire dienst bedraagt 3 jaar in 1870. Iedere jongen die de leeftijd van 19 jaar bereikt, moet zich inschrijven in een register op het gemeentehuis of het politiebureau. Op een vastgelegde dag moeten de kandidaten zich melden bij het militiekanton, waar de loting zal doorgaan. Eerst worden ze medisch onderzocht om vast te stellen of ze in goede gezondheid zijn en minstens 1,57m groot. Via lottrekking uit een trommel zal iedere opgeroepene een nummer krijgen. Getallen die hoger zijn dan de referentie die door de militiecommissaris is vastgelegd, zijn 'uit de dienst geloot'. Zij kunnen terug naar huis en moeten geen legerdienst doen. Jongens die een lager getal trekken, zijn 'in de dienst geloot' en zullen zich bij hun toegewezen eenheid moeten melden. In beide gevallen leidt de loting dikwijls tot verstorende zuippartijen, waarbij de één zijn verdriet en de andere zijn geluk verdrinkt. Het weghalen van jonge mannen uit de maatschappij voor enkele jaren, mag economisch niet onderschat worden. Bij het gewone volk wordt meestal enkel de lagere school afgewerkt (en bij velen zelfs dat niet) tot de leeftijd van 14 jaar. Daarna worden de jongeren ingeschakeld in de lokale economie (industrie of landbouw). Wie legerdienst moet doen, wordt dus gemist. Deelname aan de loting wordt maatschappelijk ook gezien als 'volwassen' worden. De jongens worden 'mannen', die op café mogen gaan, dansen en meisjes het hof maken. Het is mogelijk om een 'ongunstig' lot te verkopen aan iemand anders. De prijzen hiervoor zijn hoog en enkel binnen het bereik van de gegoede burgerij of adel. Het schijnbaar rechtvaardige systeem van de loting wordt door dit

afkooprecht ondergraven en wie bemiddeld is, kan zich eruit kopen (geen sociale gelijkheid). De loting wordt afgeschaft in 1909 en vervangen door de dienstplichtwet die één zoon per gezin in militaire dienst roept voor 15 maanden. Het is de laatste wet die Koning Leopold II zal tekenen op zijn sterfbed. In 1913 wordt de algemene dienstplicht wettelijk vastgelegd. Alle jonge mannen van 18 jaar worden opgeroepen voor militaire dienst. Meteen worden ook een hele reeks uitzonderingen/vrijstellingen ingeroepen, waaronder vooral de broederdienst (als één broer dienst doet, worden de anderen vrijgesteld). De opgeroepen worden ingedeeld volgens hun 'lichting'. Dat is het jaar in hetwelk ze (samen) worden ingelijfd voor de dienst.

Na de legerdienst werd men met onbepaald verlof gestuurd maar men bleef onderworpen aan de militaire verplichtingen gedurende een periode van 13 jaar. Bij de mobilisatie van 1914 was de oudste opgeroepen militieklasse deze van 1899. Hierdoor moest Joseph dus niet terug in dienst bij het uitbreken van de eerste wereldoorlog.

Op 29 september 1899 kreeg milicien Joseph Van Mellaerts "congé illimité." Daarna werd hij nog meerdere keren opgeroepen voor een rappel. Op de volgende data moest hij zich weer melden: 13 oktober 1899, 20 oktober 1900, 18 oktober 1901, 7 oktober 1902, 7 november 1903, x november 1904, 17 november 1905, 18 november 1906 en 18 november 1907.

Bink, W. (z.d.-c). *Groepsfoto 2de Lansiers.*

Joseph staat op de 2 rij van bovenaan op de vierde plaats (van links naar rechts)

Enkele dagen later na zijn afzwaaien wordt hij op 13 oktober 1899 geregistreerd in Brussel als zijnde woonachtig in de Rue de la Charité nummer 45. Een dag later wordt hij daar uitgeschreven en gaat hij wonen in St. Jansmolenbeek. Op 24 oktober wordt hij in- en uitgeschreven in de Chaussée de Nieces 79. Van daaruit gaat hij terug naar Scherpenheuvel.

Afbeelding van een Lansier. (tekening J. Demart legermuseum Brussel)